

Nunalerutit C - 2022

1. Ilinniartitsissutip inissisimanagera

Nunalerutit imaqarpoq Nunarsuarmi tunngaviumik pinngortitami pisut pinngortitamilu pissutsit taakkulu inuit inuuniarneranni atugassarititaasunut pingaarutaat aamma Nunarsuup, inuunerup nunallu ineriartorneranni oqaluttuarisaaneq, geologimi nunamilu nunarsuarmi nunarsuullu immikkoortuini allanngoriartornerat assigiinngissutaallu taakkulu nassuiaatissartaat. Ilinniartitsissumi Kalaallit Nunaanni avataanilu pissutsit pillugit aaqqissuussamik misissuineq, tupigusunneq qisuariaateqartarnerlu aallaaviupput. Ilinniartitsissummi sammineqarput inuit qanoq pinngortitami isumalluutitut naleqqussartarnerut, taakkunanga aaqqiisarnersut, allannguisarnersut aqutsisarnersullu taakkulu kingunerat, tassanga ilanngullugit imminut nappassinaasuumik ineriartornermi tunngaviit.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilinniartut geologimik suliaqarnermi nalinginnaasumik aalajangersimasunillu pinngortitamik ilisimatusarnermik imatut ilisimasaqartigissapput ingerlaqqilluni ilinniarnissamut suliaqarnissammullu tunngavissisinnasumik nunarsuarmut isiginnissisinnallutik periutsinillu ajornanngitsunik piginnaasaqassallutik. Ilinniartut avatangiisinik aaqqissuussamik imminnullu atasunik avatangiisinik tunngaviumik paasinnissapput, taamaalillutik sumiiffimmi nunarsuarmilu geologimi maannakkut sammineqartut pillugit isummersinnaallutik.

Ikkagaqartarnermi sulinermilu piginnaasat

Ilinniartut geologimik suliaqarnermi periutsinik paasisimasaqarneq paasissutissiissutinillu pissarsiviusinnaasunik naleqquttunik ilisimasaqarneq tunngavigalugu ilinniartitsissummik ingerlatisinnaassapput. Tassunga atatillugu ilinniartut pinngortitami isumalluutinik atuinnermut aammalu Kalaallit Nunaanni nunarsuullu sinnerani inuiaqatigiit aningaasaqarnerisa ineriartorneranut pinngortitamilu isumalluutinik atuinnermut pingaaruteqartunik ilisimasamik nutaanik teknologimilu nutaaliornernik ilisimasaqarneq tunngavigalugu sulisinnaassapput.

Inuttut inuillu akornanni attaveqatigiittarnermi piginnaasat

Ilinniartut suliaqarfimmi ilinniagaqarnermilu pisinnaasat ineriartorteqqissinnaasaavaat aammalu suleqatigiinni suliaqatigiiliortarnernilu sulisinnaassapput, taamaalillutik avatangiisini attaveqarfigisartakkat tunngavigalugit sulinermik piginnaasaqalissallutik. Ilinniartut piffissani sivilisunerusuni namminersuutigalugu suliniutit aaqqissuussinnaassavaat.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Ilinniartut Kalaallit Nunaani inuiaqatigiinni geologimi pisunik, ingerlaarfinnik sunillu atortussanillu toqqaannarlugu takuneqarsinnaasunik tukunnissinnaassapput suliaqarlutillu.

Tassunga atatillugu nunap isumalluutaanik nungusaataanngitsumik atuinissamik inuiaqatigiit pisariaqartitsinerannik paasisimasaqarlutik aammalu nunarsuarimi silaannaapp allanngoriartornerata Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut kalaallillu kulturiannut kingunissaanik paasisimasaqarlutik sulisinnaassapput.

3. Iikkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Iikkagassatut anguniakkat:

Ilinniartut uku piginnaalissavaat:

- a) pisut sunut tamanut sunniutillit paasillugit, ilisaralugit tulleriinnilersorlugillu
- b) misileralluni sulinermik pilersaarusiorneq ingerlatsinerlu, tassunga ilanngullugu pinngortitami paasiniaaneq aammalu geologimi pisut pillugit pinngortitami uuttortaaneq,
- c) geologimi saqqummeeriaatsinik ujarlerneq, pitsaassusaannik nalilersuineq, nassuiaaneq atunerlu, soorlu oqaasertat, paasissutissat, nunat assingi diagrammit, suussusaanik allaaserinninerit takuusutissiat assit analogit digitalillu, aamma immikkut ilisimasallit oqaatigisaasa uppernassusiat atornerqarsinnaassusiallut pillugit qisuarineq,
- d) pinngortitami inuiallu avatangiisaanni geologimi pisut ataasiakkaat ingerlaernerillu immikkoortui immikkoortiterlugit, nalilersorlugit nassuiaasiorlugillu taakkulu paasinartumik imminnut atanilersorlugit,
- e) pinngortitamik inuillu avatangiisaannik nalilersuineq aqqutigalugu geologimi ajornartorsiutinik pingaarutilinnik tikkuussineq isummernerlu,
- f) pisunik paasiuminaatsunik saqqummiinermut geologimi periutsit paasillugit isornartorsuillunilu atorlugit
- g) geologimik suliaqarfimmi ajornartorsiutinik siamasinnerusumik, inuiaqatigiinnut tunngatillugu aamma geologimi suliaqarfimmi ilisimasanik atuinermik ilinniartitsisunilu allani piginnaasaqalernernik nassuiaasinnaallutik,
- h) immikkoortuniit avatangiisinillu assigiinngitsuni paasissutissat katersorlugit nalilersorlugillu,
- i) Suliaqarfimmi ilisimasanik angusanillu ingerlatitseqqineq, isumaliortaatsimut naleqquttumik tunngavilersuillutik, anguniakkanut assigiinngitsunut oqaluttariarsorluni allattarsorlunilu saaffiginnilluni aamma geologimi sammisat pillugit inuiaqatigiit maannakkut oqallinneranni pitsaassuseqartumik peqataaneq.

3.2. Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnerit

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnerit pinngortitami allanngorarnerit taakkulu inunnut sunniutaat aallaaviupput. Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnerit pingasunngorlugit imminnut qanimut attuumasutut qanorluunniillu atassuserneqarsinnaasutut immikkoortitaapput. Pingaartinneqarpoq ilinniartut nunarsuaq tamakkerlugu isiginneriaaseqalernissaat, ilutigisaanilli aamma nunatsinni nunarsuarlu tamakkerlugu pissutsinik paasisaqarnissaat.

Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnertit aqutigalugit ilinniartut ilinniartitsissummi itisilerineq, ilisimasat pisinnaasallu angussavaat. Ilinniartitsissutip imarisai pingaarnertit tassaapput:

Nunarsuup nunallu ilusaasa allanngorarnertit

- a) Nunarsuaq nunarsuullu ineriartornera, tamatumunnga ilanngullugit nunarsuup qaava/qalipaa pillugit takutitseriaatsit, nunap sajuttanera innernillu anitsisartut,
- b) geologiskimik allanngoriartortarnertit inuillu sillimmatinik atuinerat,
- c) nunarsuaq tamakkerlugu kulstoffip kaajalukaarnera susassaqaarfimmullu atasumik ataqatigiiffii,
- d) nunat pinngortitamit inunnillu ilusilersorneqartut pilersarnerat, ineriartortarnertit taakkualu tunisassiornermut inuiaqatigiinnullu pingaarutaat,

Klima aamma silap inuit inuuneranni atugassarisaannut pingarutaa:

- e) nunarsuarmi anorit ingerlaarnerit klimallu pissusaa, klimaqaarfiit killingi naasut naaffigisinnaasaasa killingi ilanngullugit,
- f) erngup kaajalukaarnera, tamatumunnga ilanngullugit sermersuit kiisalu imermik sillimmatinik atuineq,
- g) klimap tunisassiornermut inuillu tunngaviummik inuunerminni atugarisaannut pingaaruteqarnera,
- h) klimap allanngorarnertit aamma inuiaqatigiinni ineriartornerup klimamik sunniinera.

Nutaaliorneq, nungusaataangitsumik atuineq nukissanillu ingerlatsineq:

- i) pinngortitamit inuiaqatigiinnillu pissutsit ataanni nungusaataangitsumik ineriartortitsineq, tamatumunnga ilanngullugit atueriaatsit tunisassioriaatsillu,
- j) pinngortitamit inuiaqatigiinnillu pissutsit assigiinngitsut ataanni teknologiip ineriartornera,
- k) nunarsuup nukissanik sillimmatai, tamatumunnga ilanngullugit nukissat ingerlaarnerat, nukissiornermi teknologiit aamma nukissanik atuineq aamma
- l) Naalagaaffiit Peqatigiit nungusaataangitsumik ineriartortitsinissamut Nunarsuarmi anguniagaat.

Atortut tuluttuutt ilaatinneqarsinnaapput.

3.3. Illassutitut ilinniakkat

Illassutitut ilinniakkat pingaarnertut ilinniakkat imaluunniit suliaqaarfimmi immikkoortut nutaat imatut itisilissavaat atassuteqartitsissallutillu imaluunniit, ilinniartitsissummi suliaqaarnermut inuiaqatigiinnullu tunngasut saqqummersinneqassallutik. Illassutitut ilinniakkani pingaarnertut ilinniakkatulli Kalaalli Nunaanni nunanilu tamani pissutsinut sapinngisamik annertunerpaamik attuumassuteqartitsisoqassaaq.

4. Ilinniartitsinerup aqqissuunneqarnera

4.1 Ilinniartitseriaatsimi periutsit

- a) Ilinniartitsinerni ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitseriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanneqassallutik.
- d) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutip pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginarartuuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.
- e) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsinermi ilinniartitsissut siuariarfiussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfiussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suliariaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.
- f) ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu.
- g) Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq misileraalluni sulinerit atuagarsorluni ilinnikkanut ilanngussisoqarluni, taamaalilluni pinngortitamik ilisimatusarnermi atortut suleriaatsillu ilinniartut ingerlatsineranik nutaaliornanillu piumassuseqalersitsissallutik. Aammattaaq immikkoortut atorneqarsinnaasut sapinngisamik annertunerpaamik ilanngunneqassapput.

4.2. Suleriaatsit

Klassimi ilinniartitsineq, suleqatigiiaarluni suliniutinillu suliaqarnej, pinngortitami sulineq paasisassarsiorlunilu takusassarsiorneq ilinniartitsinermut ilanngunneqassapput. Ilinniartut ilikkagassatut anguniakkanik angusinissaannut ilikkagaqartarnerullu tamarmiusup annertusarnissaanut tapersiutitut suleriaatsit assigiinngiiartut atorneqassapput. Suliaqarfimmi pingaarnertut ilinnikkanut imatut ataqatigiissitsisoqassaaq ilinniartitsineq ingerlatsinernut sivikitsunut amerlasuunut agguarneqassanani. Suliariaatsit suliaqarnermik annertuumik imaqartut, misilittagaqarfiulersut aamma paasisutissanik nalilersuinerit ilinniartitsinermi pingaaruteqartumik ilaassapput.

Suliniutinik suliaqarnermi sammisanik suliaqarnej ilaassaaq, taannalu paasisutissanik ujarlernerme aamma GIS-imi (Nuna pillugu Paasisutissanik Nalunaarsuiffik) suliaqarnermi IT-ip annertuumik atorneqarnerannik nalinginnaasumik kinguneqarpoq. Misileraalluni sulineq, timaani sulineq, paasisassarsiornerit kiisalu misilittaalluni suliat atuartitaanerup 20 %-iata missaaniissaaq.

Ilinniartut sulianik ingerlatsinermi namminersorsinnaassusiannik, suleqateqarsinnaassusiannik ajornartorsiutinillu nammineerlutik oqaasertalersuisinnaassusiannik suleratsini

suliaqarfimmilu piumasagaatini siuariartornissaq qulakkeerneqassaaq. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsinermi oqaatsinik siullertut oqaasillit ilinniartullu aappaattut oqaasillit tassunga peqatigitillugu isiginiarneqassallutik.

Allattariarsorluni sulineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsissummi allattariarsorluni sulineq siuariartorfiussalluni, ilinniartitsissutinilu allani allattariarsorluni sulinernut ilinniartullu ataasiakkaat allattariarsorneermi piginnaasaasa ineriartortinneqarneranut atassuteqartitsilluni.

Ilinniartut nunalerinermi allattariarsorluni sulineq aqutigalugu:

- a) pinngaortitamik geologimi suliaqarfimmi ilisimasatik ineriartortissavaat aammalu ilisimatusarnermi inuiaqatigiilerinermilu suleriaatsinik sungisassassallutik,
- b) pinngortitamik ilisimatusarnermi inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermi paasissutissat eqqortumik ingerlateqqinneqarnissaannut piginnaasatik sungiusassavaat,
- c) pinngortitamik ilisimatusarnermi paasissutissat aamma inuiaqatigiinni ilisimatusarnermi ajornartorsiutit nalilersornissaannut oqallisiginissaannullu nassuiaasinnaassuseq sungiusassavat aamma
- d) pinngortitamik ilisimatusarnermi ajornartorsiutit toqqakkat sukumiisumik paasiniassavaat.

Nunalerinermi allattariarsorluni sulineq ilikkagaqartarnermut pissusissamisoortumik ilaavoq ilaatigullu immikkoortunik ukuninnga imaqarluni:

- a) paasissutissanik katersukkanik allattuiffiit, misileraalluni sulineq aamma pinngortitami sulineq
- b) allattuiffiit tunngavigalugit nalunaarusiorneq,
- c) suliniutinik suliaqarnerit inernerit tunngavigalugit suliat aamma
- d) suliassat assigiinngiiaartut allat, soorlu eqikkaalluni takussutissiorneq, plakatit saqqummiinerilluunniit.

4.3. It

Sakkut digitaliusut ilinniartitsinermut akuullutik ilaatinneqassapput, soorlu paasissutissanik katersinermit, paasissutissanik suliarinninnermit, saqqummiinnermit, paasissutissanik ujarlernermit, attaveqatigiinnermit, ilusiliornermit, suleqatigiinnermit takussutissiornermullu. Ilinniartut nunalerutini suliamut atatillugu digitalimik sakkut naapertuuttut atorneqartarnerinik paasitinneqassapput.

4.4. Ilinniartitsissummi oqaatsit

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissummi oqaatsinik aammalu ilinniartitsissummi oqariaatsinik paasinnittarnerat atuisarnerallu aaqqissuussamik ineriartortinneqarluni. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsissutit siulianni

oqaatsinik oqariaatsinillu ilinniartut piffissap ingerlanerani paasinnilluarsinnaatikkiartortillugit atuisinnaalluartikkiartortillugillu.

4.5. Ilinniartitsissutinut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq piffissat ilaanni suliaqarfinni assigiinngitsuni suliaqartoqartarluni ilinniartitsissutinilu allani ilisimasaqarfinnut sanilliussisoqartarluni. Ilinniartitsissummi pingaarnertut ilinnikkat atorneqarsinnaasiallu annertunerusumik itisilernissaat atassuteqartinnissallu siunertaralugu suliaqarfiit assigiinngitsut akornanni ilinniartitsissut ataaseq arlallilluunniit ilanngullugit suliniummik suliaqartoqassaaq. Piffissap suliniuteqarfiusup kingorna ataatsimoorluni uppersaataat tunniunneqassaaq.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuisarneq

Ilinniartut ilinniagaqarnermi pissarsiaat akuttunngitsumik nalilersorneqartassapput, taamaalilluni ilinniartut ataasiakkaat ilikkagassatut anguniakkanik angusinissaat ilinniartitsissummillu aaqqiinissaq siunertaralugit ilinniartut ataasiakkaat siumut isigaluni ilitsersorneqartarnissaat tunngavissaqassalluni.

5.2. Misilitseriaatsit

Suliassaq ilinniarnermi suliarineqarsimasunut atatillugu ilanngussanik tallimaniit qulinik siumut ilisimaneqariinngitsunik imalik tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsineq. Ilangussat tassaasinnaapput, oqaasertat, takussutissiat, assit, diagrammit atortulluunniit, tassunga ilanngullugit ujaqqat misissugassat. Suliassanut tamanut ilanngussat siumut ilisimaneqareersut ilisimaneqanngitsullu nalinginnaasumik ilanngunneqassapput. Misilittaalluni sulineq, suliniutinik sulineq pinngortitamilu sulineq soraarummeertitsinermi apeqqutini sapinngisamik amerlanerpaani ilaassapput.

Piareersarnissamut minutsit 60-it missaanni piffissaliisoqassaaq, piffissarlu soraarummeerfik minutsit 30-t missaanni sivisussuseqassaaq. Soraarummeertup suliassamik saqqummiinera soraarummeertitsisumit itisiliilluni apeqqutit ilanngullugit soraarummeertitsinermi aallaavigineqassaaq.

5.3. Naliliinermi tunngaviit

Naliliinermi ilinniartup ilikkagassatut anguniannik qanoq annertutigisumik angusinera nalilerneqassaaq.

Soraarummeertup piginnaasai uku pingaartinneqassapput:

- a) Nunarsuup immikkoortuini nunalerinermili pissutsit nunarsuarmi nunarsuullu immikkoortuini pinngortitami suliaqarnermut, kulturimut inuiaqatigiinnullu qanoq pingaaruteqassusiannik paasinnineq,

- b) Nunani immikkoortuni nunallu sananeqaasiani maannakkut ajornartorsiutunik paasinnineq aammalu geologimi suliaqarfiit tunngavigalugit maannakkut oqallinnermi saqqummiussanut qisuariarsinnaaneq taakunangalu oqalliseqataasinnaaneq aamma
- c) Sammisani aalajangersimasunik namminersorluni nalilersuisinnaaneq, tassani atuagarsorneq aamma pinngorrtitami sulinnermi, qarasaasiani nalunaarsuiffinni maannakkullu oqallinnerni paasissutissat ataatsimoortinneqassallutik.

Soraarummeertup saqqummiineranik ataatsimut naliliineq tunngavigalugu karakteriliisoqassaaq.

5.4 Nammineerluni atuarneq

Nammineerluni ilinniartoq misilitsissinnaassaguni geografi C-mi laboratoriami pikkorissarneq naammassisimassavaa, ilinniarfimmit pikkorissarfimminit uppersaasigaasumik. Nammineerluni ilinniartup, assersuutigalugu nalunaarusiat ullorsiutilluunniit aqutigalugit, uppersarsinnaappagu siusinnerusukkut geografimik ilinniarnermi, killiffiup misileraalluni suliaqarnissamik piunasaqaataasa nalinginik, misileraalluni sulianik ingerlatsisimalluni, nammineerluni ilinniartoq misilitsinnissamut innersuunneqarsinnaavoq, laboratoriami pikkorissarneq ingerlateqqaanngikkaluarlugu. Misileraalluni siornatigut suliaasimasut, nalinginnaasumik ilinniartitsinermi misileraalluni suliat assigalugit, misilitsinnermi tunngavissanut ilaassapput. Ilinniarfiup misilitsiffiusussap pisortaata aalajangissavaa, misileraalluni siusinnerusukkut suliaasimasut, nammineerluni ilinniartup misilitsinnissaanut naammaginartumik tunngaviusussatut isigineqarsinnaanersut.